

Nr. 12 | December 2007 |

29ste jaargang

verschijnt niet in augustus

P 408.654

**Advent, we schuilen niet
langer weg in de heuvels
en valleien**

**Het oudste kerstlied in ere
hersteld**

**Het Woord is vlees
geworden...**

Inhoud

Schriftwerk - Woord van de voorzitter	
Gezond en wel	3
Jezus en de armen	3
In het vizier	
Advent, we schuilen niet langer in de heuvels en valleien	4
Het oudste kerstlied in ere hersteld	6
Het Woord is vlees geworden	8
Protestantse Omroep	
Decemberprogramma	5
Uit de synodale raad	
Graag uw aandacht voor	10
Coördinaties	
Volwassenenvorming	11
Vlaamse Diaconale Dag	12
Studiefonds : "Ik help een kind"	14
Protestantse Solidariteit	15
Faculteit voor Protestantse Godgeleerdheid	
Wereldraad van Kerken	16
Europa in de maak	16
Bonhoeffers verzameld werk	16
Column	
Over klokken en orgels	17
Zuid-Afrika	
Onze zusterkerk in Zuid-Afrika : lustig Afrikaanse en gereformeerd (1)	18
Glas in lood	
Belg zijn met open ogen	20
Protestantse ecclesiologie : geen probleem	22
Boekbespreking	
Bernard Cottret, Calvijn. Biografie	23
Colofon	24

Uit de redactie

Het hoofdonderwerp van de vorige Kerkmozaïek, over België, heeft de gemoederen van de redactie nog de nodige tijd bezig gehouden. Er waren dan ook wel wat reacties, waaronder enkele schriftelijke, die uitnodigden tot verder zetten van het gesprek. Eindelijk kunnen we nu de pagina's van de rubriek *Glas in lood* weer in ere herstellen en plaatsen daar met veel genoegen de bijdragen van ds. H. Van de Walle, en ds. W. B. Douwes die elk op hun manier reageren op verschillende artikelen over België in ons vorige nummer.

De rubriek *In het vizier* biedt deze maand een aantal zeer verscheidene bijdragen naar aanleiding van de advent- en kerstperiode. Eén in de vorm van een kritische overdenking van de hand van ds. P. M. Bouman, die de lezers oproept om te keren op hun weg opdat de hoop van Advent een begin van verandering kan betekenen. Ds. D. Wursten levert een bijdrage in de vorm van een overweging bij het kerklied: Komt tot ons de wereld wacht. Dr. G. Liagre tenslotte las voor ons een boek en schreef daarover onder de titel *Alles is vlees geworden*.

Zoals beloofd schreef ds. E. Rooze zijn eerste column over zijn ervaringen in Zuid-Afrika, als vervolg op zijn meer algemene artikel van de afgelopen maand. Vandaag beschrijft hij onze zusterkerk in Zuid Afrika als *lustig, Afrikaans en gereformeerd*. Protestantse Solidariteit meldt ons hoe het werk vanouds nu met veel vreugde doorgaat in het nieuwe gebouw aan de Brogniezstraat.

De mensen die aanwezig waren op de Vlaamse Diaconale Dag gaven uiting aan hun betrokkenheid en zorg voor de wereld onder het motto *De zorg is ons een zorg*. Wij geven hier graag hun bezorgdheid door. In de column van ds. G. Schouten kunt u trouwens lezen hoe het luiden van onze klokken niet alleen gelovigen ter kerke roept, dat ook, maar vooral menig andere ziel verkondigt dat zij niet vergeten worden. Kerk zijn we niet alleen met elkaar, in deze wereld, maar vooral ook voor elkaar en voor de wereld. Soms herinneren wij elkaar daar aan, soms is het een 'kerkbuur' zelf die ons daarop wijst! De redactie wenst u een gezegende advent- en kerstperiode toe.

namens de redactie,
ds. Judith VAN VOOREN.

Gezond en wel

Een bekende uitdrukking. Dat ligt heel dicht bij elkaar: gezond-zijn en wel-zijn. 't Klinkt zelfs een beetje dubbelop. Wie weer genezen is, wie weer beter is, voelt zich daar wél bij.

Toch is er in deze tijd iets vreemds aan de hand. Er zijn mensen die gezond schijnen te zijn, maar er toch niet echt "beter" van geworden zijn. Gezond maar niet "wel". Het kan ook andersom. Je kunt ziek zijn en toch ten diepste er "wel" aan toe zijn. We moeten eigenlijk eens een heel andere kijk gaan krijgen op ziekte en gezondheid.

Er is weleens een enquête gehouden over de vraag, wat de mensen het allerbelangrijkste in hun leven vinden. Wat staat als nummer één op hun verlanglijstje? Wel, bovenaan stond: gezondheid. Zegt het spreekwoord al niet: "Gezondheid is de grootste schat."?

Toch heeft de Bijbel een andere visie op gezondheid. Toen die lamme man door zijn vrienden via het dak voor de voeten van Jezus neergelegd was, kreeg hij te horen: "Man, uw zonden zijn vergeven." Dat lijkt toch wel een heel mager antwoord. Daar lig je jaren machteloos op bed. Eindelijk lig je voor de grote "medicijnmeester" en dan krijg je alleen maar te horen dat je zonden vergeven zijn. Toch denk ik dat Jezus, veel beter dan wij dat doen, gezien heeft wat de allerergste ziekte is, waaraan in feite alle mensen lijden.

Het ergste "kwaad" is niet reumatiek, verlamming, ongelukken, dood, hoe ellendig ook. Jezus zegt: "Mensen, zieken, kreupelen, lammen en gezonden (of die denken dat ze gezond zijn), waar hebben jullie het meest aan? Waar vaar je echt wél bij? Dat is toch immers dat het goed zit tussen God en jou. Dat dié breuk geheeld is?"

Vergeven en genezen liggen in de Bijbel vlak bij elkaar. Die al uw ongerechtigheid vergeeft. Die al uw krankheden geneest. Elke genezing is een teken van Gods plan met de wereld: Mensen, Ik wil alles heel maken, hier heb je een voorproefje. Maar het is tegelijk een signaal: er is meer, er is een grotere gezondheid, heelheid, die het uithoudt, zelfs als je niet meer beter wordt. De heelheid van het heil. Heel en heil liggen ook vlak bij elkaar. Zo kunnen mensen sterven aan een ziekte en toch zingen: wie het heil van Hem verwacht, zal 't gezegend aardrijk erven. Zo alleen is een mens ten diepste gezond en wel.

Rob KORENEEF
predikant te Balen

Jezus in de armen nemen...

Protestanten zijn – of beter: waren – een lezend volk. De Bijbel moest worden gelezen in de volkstaal. Vader deed het tijdens mijn kinderjaren na de maaltijd. Van A tot Z, geslachtsregisters inclus. Over het nut ervan was geen discussie. *Wanneer je een kind een voorwerp laat zien, een kledingstuk bijvoorbeeld, laat je hem toch ook niet alleen de mouwen, de zakken of de knopen zien? Je toont het geheel en zegt: dit is een kledingstuk* – schreef Nicolas Adam ooit in zijn "Dictionnaire Pédagogique".

Het lezen heeft mij nooit meer losgelaten. Ik struinde door Plato, Augustinus, Calvijn, Luther, Sartre, Nietzsche, Bergson, Whitehead, Wolkers, Kafka... Steeds meer verwantschap voelde ik hierbij met de joodse talmuedisten. De Bijbel ontvouwt zich voor hen in een veelheid aan betekenissen. Aanhoudend onderzoek is daarom doel van ons verblijf op aarde: *"Men leest ten einde vragen te stellen"* zei de jood Kafka ooit tegen een vriend. Daarom ook dat in de joodse talmoe (commentaren op het Oude Testament) de eerste bladzijde ontbrak. De lezer moet dan wel op pagina twee beginnen, beseffende dat hoeveel bladzijden hij ook leest, de eerste pagina nog niet is bereikt. Het flitst ieder jaar rond de kersttijd als we in de kerk het begin van het evangelie lezen, door mijn gedachten. Met op de achtergrond de fluisterende stem van Thomas à Kempis: *"Neem de Bijbel in uw handen zoals Simeon de rechtvaardige het Kind Jezus in zijn armen nam (als belofte G.L.) om Hem te dragen en te kussen. En als je klaar bent met lezen, sluit dan het boek en wees dankbaar voor elk woord uit Gods mond. Want in de akker des Heren heb je een verborgen schat gevonden."*

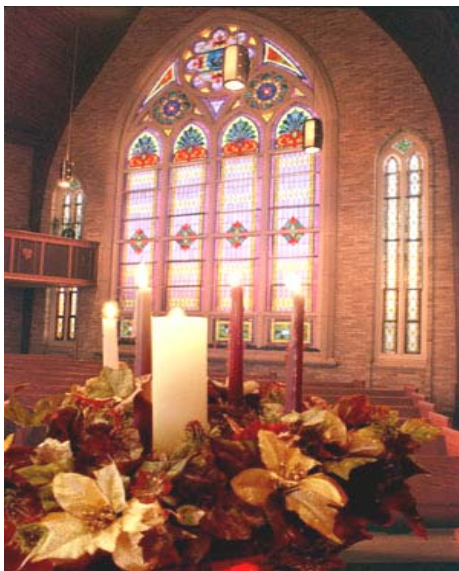
Moge deze schat ook U, beste lezer, in deze kersttijd ten deel vallen.

Dr. Guy LLAGRE

Advent, we schuilen niet langer weg in de heuvels en valleien

Pieter M. BOUMAN

Tijd van hoop

Advent is voor de kerken en christenen het begin van een nieuw jaar. Het is ook het begin van een tijd van bezinning betreffende de komst van Jezus als Redder.

Een tijd van hoop, van verwachting. Rondom ons heen kijkend is er echter niet zo veel hoopgegevends, velen zijn bezorgd wat de toekomst aangaat.

Niet zo veel hoopgegevends

De oorlog en de terreur in Irak en Afganistan nemen niet af, Israël en Palestina kunnen nog steeds niet aan eenzelfde tafel zitten, ook het geweld in Sri Lanka gaat onverminderd voort. Iran en Noord-Korea werken aan atoomwapens. De ellende in Darfour, Soedan, komt geregeld op het TV-scherm. Grote delen van Afrika worden geplaagd door corrupte politieke regimes. Mugabe in Zimbabwe mag dan één van de bekendste dictators zijn, hij is niet de enige. Naast corruptie zijn er HIV/Aids en andere ziektes.

In Latijns-Amerika en Azië verdwijnen bossen op angstwekkende schaal, grote delen van Italië en Griekenland kenden de afgelopen zomer enorme bosbranden; dorpen en olijfboomplantingen werden vernield, tientallen kwamen om in de vlammen. De brandstichters kunnen blijkbaar ongestoord hun verwoestend werk doen.

De wetenschap zegt ons, dat ons klimaat snel verandert, de regering van de USA legt dat naast zich neer,

want betere controle op industrie en wegverkeer en benzineconsumptie zou de welvaart bedreigen - en de welvaart van anderen dan? Dat geldt ook voor China en India, een ander beleid zou ook daar een handicap zijn voor hun weg naar grotere welvaart.

Een bekend politicus zei enige tijd geleden: "Geen politicus die zichzelf serieus neemt, maakt beslissingen die de economie kunnen bedreigen." Wat zou dat betekenen? Betekent het dat wij gerust kunnen zijn wat ons spaargeld betreft? Of is het een duidelijk woord voor de rijken en machtigen van deze wereld, dat geen beslissingen genomen zullen worden, die hun macht en rijkdom kunnen aantasten? Wat zou de economie kunnen bedreigen? Is de economie gezond en veilig wanneer slechts weinigen een onevenredig groot aandeel van de rijkdom van de wereld bezitten? Oorlog en geweld, ziektes en corruptie, klimaatverandering en economie, het draait allemaal om macht, politieke en militaire macht. Wie heeft de macht? Wie niet? Wie controleert? Wie voelt zich bedreigd? Rondom ons kijkend, is er veel wat ons bezorgd maakt, hopen moeilijk maakt. Kunnen we er wat aan doen?

Wat zeggen de Evangelieverhalen

In de evangelieverhalen is Johannes de Doper een duidelijke Adventfiguur. Hij is, met de woorden van Jesaja, de roepende stem: "Baan voor de Heer een weg door de woestijn, effen in de wildernis een pad voor onze God." Mattheüs, Marcus en Lucas gebruiken alle drie deze woorden om Johannes in te leiden. Alleen Lucas voltooit het citaat uit Jesaja: "Laat elke vallei verhoogd worden en elke berg en heuvel verlaagd, laat ruig land vlak worden en rotsige hellingen rustige dalen." Met Lucas' woorden klinkt dat als: "Iedere kloof zal worden gedicht, elke berg en heuvel geslecht, kromme wegen recht gemaakt, hobbelige wegen geëffend, en al wat leeft, zal zien hoe God redding brengt."

Het opvullen van valleien en het slechten van heuvels mogen het beeld oproepen van een groot vlak terrein, waar de schatten van de wereld evenredig verdeeld zullen/kunnen worden. Maar dat is een duidelijk gebrek aan realisme! Zowel Johannes als Jezus betaalden voor hun inzet met hun leven... Specifieke actie is nodig, welke en hoe effectief kan het dan zijn?

Antwoord ligt ook in ons

Mogelijke oplossingen tot vermindering van geweld, verspreiding van ziekte en corruptie, maatregelen tegen globale opwarming en een andere houding wat betreft eigen welvaart moeten verder gaan dan normaal politiek beleid. Een vredesmacht, bestrijding van ziekte en corruptie, een ander economisch beleid zijn alle dringend noodzakelijk, ze zijn niet het enige antwoord. Een deel van het antwoord ligt ook in ons !

De woorden van Jesaja, waarmee de komst van de Doper wordt aangeduid, betreffen niet het aardrijkskundige landschap, het gaat om het "landschap" in ons. Waar zijn de heuvels en valleien, waar zijn de slechte wegen en kromme straten in mijn leven, in mijn hart, Waar schuil ik tegen mijn verantwoordelijkheid ? Vind ik het rijden over slechte wegen goed want de trillingen zorgen ervoor dat ik de ellende en corruptie slecht zien kan ? Maken de kromme straten het me gemakkelijk om me te onttrekken aan verantwoordelijkheid, medemenselijkheid ?

Het bekende boek van Martin Meredith "The state of Africa" verscheen in de USA onder de titel "The fate of Africa". Een sprekend verschil : state/staat of toestand en fate/lot. Wat is onze houding, zijn wij fatalisten, hebben we geen hoop meer of blijven we geloven, dat verandering en verzoening tussen de volken en landen mogelijk zijn ? Laten we ons aanspreken door Jesaja via de woorden van de evangelisten, laten we onze harten veranderen, de oneffenheden slechten, rechttrekken en opvullen ? Alleen als wij ons laten aanspreken en omkeren op onze weg kan de hoop van deze Advent een begin van verandering betekenen.

dr. P. BOUMAN is emeritus-predikant.

Es ist ein Ros entsprungen

1

Er is een roos ontloken
uit barre wintergrond,
zoals er was gesproken
door der profetenmond.
En Davids oud geslacht
is weer opnieuw gaan bloeien
in 't midden van de nacht.

2

Die roos van ons verlangen,
dat uitverkoren zaad,
is door een maagd ontvangen
uit Gods verborgen raad.
Maria was bereid,
toen Gabriël haar groette
in 't midden van de tijd.

3

Die bloem van Gods behagen
heeft, naar Jesaja sprak,
de winterkou verdragen
als allerdorste tak.
O roos als bloed zo rood,
God komt zijn volk bezoeken
in 't midden van de dood.

Michaël Praetorius 1609

Jan Wit, gebor. 1914

(Liedboek voor der Kerken 132)

Het oudste kerstlied in ere hersteld

Veni Redemptor Gentium - Nun komm, der Heiden Heiland Kom tot ons, de wereld wacht..

Herinner u de heilige hymne van Ambrosius, het lied dat alle kerken van Italië en Gallië jubelend zingen op de geboortedag des Heren: Kom, verlosser der volken ! ("Veni Redemptor Gentium"). Deze oproep van bisschop Faustus van Riez A.D. 455, maakt het quasi zeker dat dit lied van de bisschop van Milaan, Ambrosius (340-397), het oudste kerstlied is: the first Noel. Het is ook het eerste lied dat Luther in het Duits vertaald heeft: "Nun komm der Heiden Heiland". Eeuwenlang stond het op n° 1 in het Gesangbuch van de E.K.D. Bij ons is het LvK gez. 122 & ZJ 104.

Dick WURSTEN

Prachtig maar... waar gaat het eigenlijk over ?

Mooi lied, compacte statige melodie, fraaie eerste regels, maar – als je doorleest – raak je al snel de kluts kwijt. Dan gaat het (v. 2) over een kind in een klein kamertje, die twee regels verder als een held op weg moet gaan. Wat is hier aan de hand?

Kind dat uit uw kamer klein,
als des hemels zonneshijn
op de aarde wordt gesteld,
gaat uw weg zoals een held.

Een kind in een kamertje, een held onderweg

Ons tweede couplet is Ambrosius' vierde. Dat betekent dat een hele gedachtengang is verdwenen. Dat heeft zo z'n gevolgen voor de verstaanbaarheid. Zoals het er nu staat, klinkt het alsof de dichter "teveel zoete wijn" gedronken heeft. Eerst gaat het over een 'kind, dat uit z'n kamer' wordt geroepen' ("Is hij stout geweest, of zo?"); vervolgens wordt hij 'als des hemels zonneshijn op de aarde gesteld' ("Moet hij nu het zonnetje in huis zijn?"); en tenslotte moet hij 'als een held op weg gaan' ("Ivanhooooe!"). En dat allemaal in één couplet en over Jezus? Een beetje teveel van het goede. Wat is hier het verbindend principe? We halen het origineel er maar bij. Niet dat dat meteen helpt, integendeel, maar toch:

Procedat e thalamo suo,
pudoris aula regia,
geminæ gigas substantiæ
alacris ut currat viam.

*Hij schrijde uit zijn bruidsvertrek,
paleiszaal der schroomvalligheid,
de reus van tweeling-substantie,
en snel, dat hij zijn weg moge lopen.*

Geen kindje, maar een reus en een bruidegom

Het gaat dus niet over een kindje dat uit zijn "kamer-tje klein" moet komen (dat is Schulte Nordholt's toelichting aan de infantilisering van Kerstmis in de 20ste eeuw), maar over een uit de kluiten gewassen prins die uit zijn koninklijke zalen (*aula regia*) tevoorschijn wordt geroepen, vorstelijk stralend, zoals een bruidegom uit het bruidsvertrek (*thalamus*), waar de kuise bruid natuurlijk nog schroomvallig te bedde ligt.

Ambrosius

Hoe vreemd dat ook moge klinken, dààr kan ik wel iets mee. Zo zag men dat vroeger graag: De menswording van Christus is de komst van de bruidegom die zijn bruid (de kerk) komt halen: de incarnatie als de kroon op het verbond tussen God en mens, de consummatie van hun gemeenschap als het heil der volken. De ontbrekende coupletten gaan dan ook precies daarover.

Als we één van die coupletten in ere herstellen (zoals Luther in zijn lied) krijgen we dit lied:

Niet door man en macht, maar door
's Geestes stem, die klinkt in 't oor,
wordt Gods Woord ons bijgebracht
in de schoot die Hem verwacht.

Kom dan uit uw kamer, kom,
koningszoon en bruidegom;
Reus, die God en mens verbindt,
vind en loop uw weg gezwind !

Van de Vader daalt Hij neer,
tot de Vader keert Hij weer,
ook de hel zal hij doorstaan
om ten hemel op te gaan.

Stralend staat de kribb' en wacht
tot het licht wordt in de nacht:
zonlicht dat nooit wordt gedoofd,
eeuwig licht voor wie gelooft.

de bruidegom van onze ziel, die als een zonne der gerechtigheid het duister op aarde komt verlichten (daarom straalt die kribbe straks ook zo). Ook het beeld van de held/reus betreft Ambrosius op Christus.

Tweelingen, reuzen, helden en 'heroën'

Het begin van psalm 19 bezingt niet enkel de zonsopgang, maar belijdt dat de hele schepping vol betekenis is, m.n. "het ruime hemelrond...", het uitspannel. Het sterrenbeeld "Tweelingen" (*Gemini*) mag volgens Ambrosius het diepste geheim onthullen: in Christus zijn God en mens één. De "tweeling-sterren" symboliseren voor hem de twee naturen van Christus. Nu wordt het toch te gortig! Al dat geassocieer! Hoho, niet te snel oordelen.

Ambrosius las ook dit verband gewoon in zijn bijbel. De reuzen, de "giganten uit de oertijd" zijn volgens de bijbelse mythologie (Genesis 6 : 1-4) de vrucht van de betrekkingen die "de zonen Gods" en de "vrouwen der mensenkinderen" zijn aangegaan. Zij zijn dus dubbelwezens à la de griekse *heroën* (Herakles, Achilles), god-mensen. Datzelfde woord "reus" las Ambrosius in zijn (Latijnse) bijbel in Psalm 19 : 6. Hij hoefde beide teksten enkel nog te verbinden en hij had zijn betekenis over de twee naturen van Christus. In het Hebreeuws is overigens geen sprake van een reus, slechts van een 'sterke man', die zijn weg gaat "freudig wie ein Held zum Siegen" (ja, ook Schiller en Beethoven kenden hun klas-siekers). Die loopbaan wordt tot slot al vast geschetst: heil voor alle volken.

(meer op:

<http://www.dick.wursten.be/veniredemptor.htm>)

Ds. Dick WURSTEN is predikant in Genk

De reus, en de sleutel van Psalm 19

Een heel ander lied is het nu, zwaar geladen, mysterieus. Vers 2 (nu: 3) heeft context gekregen: het eerste deel ervan past nu bij het voorgaande, maar het tweede deel klinkt vreemder dan ooit. Waarom is 'des hemels zonschijn' verdwenen en wat is in vredesnaam de link tussen de bruidegom en een reus ?

Het antwoord op alle vragen vindt u in Psalm 19 : 5-7. Daar wordt de zonsopgang vergeleken met een "*bruidegom, die uit het bruidsvertrek treedt, jubelend als een held* (Latijnse tekst: *gigas, reus*) *om zijn baan te lopen*". U ziet het : deze tekst had Ambrosius in z'n hoofd, toen hij dit couplet dichtte. Het is ook niet voor niets de antifoön van de 4de Advent geworden. Niet alleen het beeld van de bruidegom betreft Ambrosius zonder verpinken op Christus, zodat we met Kerst niet gaan kindjeweigen, maar de komst vieren – ik zeg het nu eens innig – van

Het Woord is vlees geworden...

Over niemand is in de loop van de eeuwen zoveel geschreven als over Jezus. Waarom is Hij toch zo belangrijk? En waarom geloven christenen toch dat Hij de sleutel is tot God en diens bedoelingen met de wereld? Waarom Hij en niet een ander? Dr. Guy Liagre laat hierover, tegen de achtergrond van het komende kerstfeest, zijn gedachten gaan.

De verbeelding aan de macht

Over Jezus deden en doen nog steeds de meest wilde verhalen de ronde. Zelfs in de evangeliën zien we dat hij verbazing, verbijstering en zelfs woede oproept. Mensen waren en zijn nog steeds niet in staat om Hem te doorgronden. Het blijft cirkelen om een geheim. En gelukkig maar ! Juist dat geheim maakte zijn geboorteverhaal in de loop van de eeuwen namelijk wereldberoemd. Met méér dan een miljard zijn we om het dit jaar nog eens te herlezen. Zonder ook maar één enkel detail over het hoofd te zien. En bovendien met naast het gelovige verstand, ook voor de verbeelding alle ruimte. Een schande, die kerstverbeelding ? Toch niet. Hoe zou men de ingewikkelde relatie tussen menselijkheid en goddelijkheid immers zonder verbeelding ter sprake kunnen brengen ? Schilders, kunstenaars, predikers, musici, theologen, hoorders van gelijkenissen... zouden die het dan zonder verbeelding kunnen stellen? Kerstkaarten, kerstpreken en kerstliederen verwijzen zoals de Oxfordse theoloog Alistair McGrath in zijn nieuwste boekje *God als mens – Overdenkingen bij de komst van Jezus* uitlegt, allen naar het door de profeten reeds voorspelde 'vervuld verbeeld verlangen van de volken'. Een boeiend thema en de kern van het christelijk geloof.

Kerstfeest als begin

Het kerstfeest is in de Bijbel nog maar gedaan of het échte leven begint. Langs het water lopende, roept Jezus leerlingen bijeen. Hij is waardevol voor hén, zoals zij waardevol zijn voor Hém. Zonder volledig te begrijpen wie Hij is of wat ze zo aantrekkelijk aan Hem vinden, kiezen ze ervoor, Hem te volgen. Hij heeft hun hart gewonnen. Nu is hun verstand aan de beurt. Wie is Jezus eigenlijk, dat Hij zo'n reactie bij hen oproept ? Wat is er zo anders aan Hem ? Marcus beschrijft in korte zinnen hoe ze besluiten om Hem te volgen. Eenmaal ze zover zijn, proberen ze er – als we de verhalen lezen met 'trial and error' – achter te komen wie Hij feitelijk

is. Ze staan bijvoorbeeld met gespitste oren te luisteren als Hij tegen een man zegt: 'Uw zonden worden U vergeven'. Hij zegt namelijk niet: 'Moge Uw zonden vergeven worden'. Hij stelt gewoon – met gezag – vast dat het zo is ! Zo staat de mens voor God : als een vergeven mens. Ze krijgen het nog eens te horen, als hij Zacheüs ontmoet. Jezus aanvaardt ook hem, nog voor hij berouw heeft. De leerlingen zijn perplex : bij Jezus volgt berouw op aanvaarding en niet – zo hebben zij het geleerd – omgekeerd.

De protestantse hervormer Maarten Luther zal vele eeuwen later niet nalaten om het nogmaals te benadrukken : aanvaarding gaat aan verandering vooraf. Het evangelie – aldus Luther - gaat immers over de rechtvaardiging van de goddeloze, niet van de godvrezende ! Die nieuwe wijn laat zich niet verpakken in oude wijnzakken en bestaande denkpatronen. De leerlingen zijn nog meer verbaasd, als ze zien hoe die wonderlijke wereld van goddelijke genade in Jezus' houding en leven concrete vorm krijgt. De naam van deze nieuwe vorm? God

als mens. Immanuel.

Theologie en geloof

Theologie helpt het geloof, maar kan het ook in de weg staan. Als ze bijvoorbeeld de misleidende boodschap communiceert dat christendom enkel bestaat uit ideeën. Doet ze dat niet, dan kan theologie helpen om een intellectuele diepte aan ons geloof toe te voegen. Die helpt ons om verbintenissen te leggen tussen ons geloof en andere denk- en leefgebieden. In de protestantse traditie heeft men daarom het belang van een degelijke theologische basis altijd onderstreept. De traditie – en dus ook zij die vandaag vanuit een vervlakkende postmoderniteit alle kritisch theologisch denken van de hand wijzen – heeft van bij aanvang van de christelijke Kerk van deze theologische doordenking van het Goddelijk geheimenis ruimschoots geprofiteerd. Om het kerstverhaal in het Johannesevangelie te begrijpen bijvoorbeeld. Een proloog als de ouverture van een opera, die enkele grootse thema's aankondigt. Woorden verpakt in een immense hoeveelheid theologie. 'Het Woord is vlees geworden'. Jezus – schrijft Johannes met andere woorden – verschaft toegang tot God, door God zowel bekend als beschikbaar te maken. Als onderdeel van hun discipelschap, moeten de leerlingen daarom leren 'net zo over Jezus te denken als over God'. De vraag is alleen: hoe breng je dat onder woorden? Gods openbaring kan je niet vastleggen of bevriezen, net zo min als een vogel in volle vlucht zich laat vastleggen. Maar hoe kan je anderen dan iets van het kerstwonder laten proeven? En hoe geef je het door van geslacht op geslacht? De traditie heeft het geprobeerd door Jezus' identiteit te verpakken in de coördinaten goddelijkheid en menselijkheid, tijd en eeuwigheid. Later bleek uiteraard dat de menselijke identiteit moet worden bepaald aan de hand van wie Hij was en niet omgekeerd, maar dat is een ander verhaal! In elk geval bracht het de christelijke theologie in één van de moeilijkste vragen uit de geschiedenis. Hoe breng je het Kerstgeheimenis namelijk onder woorden? De eerste oplossing waarmee meerdere generaties christenen leefden, was de gedachte dat Jezus Gods plaatsvervanger was. God was te druk om alles zelf te doen en daarom delegeerde hij de klus om de wereld te redden aan een ondergeschikte. De theologen konden hiermee echter steeds moeilijker leven. Jezus bleek zo uniek en anders, dat een nieuwe manier van denken nodig was. En zo komen we in 451 terecht, wanneer het concilie van Chalcedon verklaart dat Jezus 'waarlijk God en waarlijk mens' is. Erg moeilijk allemaal, maar simpele antwoorden leiden vaak tot simplismen en die gaan nu juist aan de complexiteit van de zaak voorbij! Het kwalijke aan deze leerstelling is, dat ze door haar haast wiskundig karakter de levende geloofswerkelijkheid te kort doet. Het belang ervan is dat je nauwelijks zonder kan en dat de relevantie van het christelijk geloof er mee

staat of valt. Als Christus immers enkel en alleen mens was, dan doet hij ten aanzien van het denken over God geheel niet ter zake. Als Hij enkel en alleen God is, dan doet Hij ten aanzien van welke levenservaring dan ook geheel niet ter zake. Jezus biedt toegang tot God, waarbij Hij God bekend en beschikbaar maakt. Het evangelie biedt niet alleen communicatie met God, maar ook gemeenschap in God. En daarmee zijn we weer terug bij het begin, bij het kerstverhaal, bij het Woord dat vlees geworden is, bij het kind in de kribbe, bij de Wijzen uit het Oosten.

Kortom, bij allen die beseften dat hier iets fundamenteels aan de hand was en waar meer dan een miljard mensen 2000 jaar later nog steeds kracht, moed, geloof, hoop en liefde uit putten.

Alister McGrath, God als mens – Overdenkingen bij de komst van Jezus, Kok Kampen 2007, 12.50 euro.

Adventsconcert

Protestantse Kerk Horebeke

Zondag 9 december 2007 om 15.00u.

m.m.v.

Dieter DE WILDE, harp

(harpleraar Academies te Eeklo, Oudenaarde en Ronse)

Edward DE GEEST, orgel

(organist-titularis Sint-Baafskathedraal Gent)

Zij spelen werken van : Pescetti, B. Pollet, C. Balbâtre, J. Thomas, G. Rossini, D. Buxtehude, G.Ph. Telemann, A. Hasselmans en J.S. Bach

Inkom vrij.

Voor meer informatie:

Freek-Jan Daane

Tel. (+32) 55/ 49.90.28

E-mail: frederik.daane@telenet.be

Webstek: www.geuzenhoek.be

Graag uw aandacht voor...

Service Protestant d'Education

Permanente

De Franstalige dienst voor volwassenenvorming had verwacht tegen het einde van 2007 een definitief antwoord te hebben op de aanvraag tot erkenning door de Franse Gemeenschap. Ondertussen hebben zij vernomen, dat de Franse Gemeenschap pas in de loop van 2008 of einde 2008 in staat zal zijn om een definitief antwoord te geven. De synodale raad zoekt in overleg met de verantwoordelijken naar een tussentijdse oplossing. Dit brengt de dienst voorlopig niet in gevaar.

Penningmeester

De synodale raad heeft zich gebogen over de taakomschrijving van de nieuwe centrale penningmeester. Er werd een "profiel" opgesteld, waarin onder andere taken, opdrachten, verantwoordelijkheden en bevoegdheden duidelijk werden omschreven.

Rixensart

De gemeente Rixensart heeft een nieuwe predikant in de persoon van mevr. Sylvie GAMBAROTTO-RICHARD. Ze was eerder predikant in Zwitserland.

Koningsdag

Gewoontegetrouw vertegenwoordigden de beide covoorzitters van de ARPEE de eredienst op donderdag 15 november 2007 tijdens het Te Deum in de Brusselse kathedraal en op de receptie aangeboden in het Paleis der Natiën (senaat). De Koninklijke familie was vertegenwoordigd door Koningin Fabiola en door de prinsen Filip en Laurent met hun echtgenotes.

Federale Overheidsdienst Justitie

De vertegenwoordigers van de levensbeschouwingen werden ontvangen op het FOD Justitie. Er werd onder andere gesproken over de problemen die kunnen ontstaan door de verdeeldheid van de bevoegdheden van de erediensten over verschillende regio's en bevoegdheidsniveaus. Het was een vruchtbaar gesprek, waaruit vooral de goede wil van de federale administratie naar voren kwam om de relaties met de levensbeschouwingen te optimaliseren met het oog op een vlotte administratieve werking.

Overleg Christelijke Kerken

Het Overleg van Christelijke Kerken in België is een overlegplatform waaraan de protestantse, anglicaanse, rooms-katholieke en orthodoxe gemeenschappen deelnemen. Naast algemene onderwerpen (o.a. evaluatie van

de derde oecumenische assemblee in Sibiu) kwam ook de doopproblematiek ter sprake. Sinds 1972 bestaat in België een doopovereenkomst tussen de protestantse en de Rooms-katholieke Kerk, die het sacrament van de doop wederzijds erkent. De vraag ligt thans ter tafel om deze doopovereenkomst ook naar de orthodoxe en anglicaanse gemeenschappen uit te breiden. Ook in Duitsland bestaat er sinds kort zo een overeenkomst. Ze stelt de verschillende kerken in staat om – met volstrekt behoud van hun eigenheid – gedoopten uit de zusterkerken toe te laten, zonder tot een wederdoop over te gaan.

Toekomst van de kerk – kerk van de toekomst

De synodale raad heeft zich de afgelopen maand tijdens een aparte vergadering bezonnen over de toekomst van de kerk. Meer bepaald kwamen vragen aan de orde in verband met het ambt. Deze vragen passen in de bezinning die de synode in het voorjaar van 2008 hoopt te houden en waar thema's zoals de hervorming van het proponentchap, de mogelijkheden om tussenbeide te komen voor predikanten in moeilijkheden, de herstructurering van de nascholing... aan de orde zullen komen.

Districten

De districten zijn een belangrijke band tussen de gemeenten. Daarom had de synodale raad een gesprek met alle districtsvoorzitters. Tijdens dit gesprek kwamen meerdere onderwerpen ter sprake. De synodale raad stelde eerder al vast dat de coördinaties op communautair vlak (verantwoordelijk voor alle activiteiten die specifiek zijn aan een bepaalde taalrol) niet functioneren. We overlegden hoe we hiervoor misschien oplossingen kunnen aandragen. Ook het dossier homoseksualiteit werd met de districtsvoorzitters besproken, zodat de synodale raad ingelicht werd over de ontvangst van het document terzake op districtsniveau. Gebouwen en de ontwikkelingen in de ARPEE vormden een ander luik van het onderhoud. Een gedeelde zorg zijn de vacatures die we soms moeilijk kunnen invullen. Tenslotte werd ook gesproken over de vorming van kerkverantwoordelijken (ouderlingen en diakenen) door het organiseren van toerustingscursussen. Sommige Franstalige districten hebben hiermee reeds positieve ervaringen. Belangrijk bleek ook dat er duidelijke afspraken zijn over de competenties van de verschillende bevoegdheidsniveaus in onze kerk: district, synodale raad, commissies, enzoverder.

Volwassenenvorming

Onlangs is er een brief naar de gemeenten gegaan met een vormingsaanbod dat door gemeenten of andere groepen kan worden aangevraagd. Data en deelnameprijzen worden in overleg afgesproken.

Sal alles nu reg kom ?

Dr Egbert Rooze bracht een werkbezoek aan Zuid-Afrika, luisterend, predikend en lerend trok hij door het land in zijn kleine Nissan Bakkie. Of alles reg sal kom, nadat de Apartheid officieel is afgeschaft vertelt hij zelf.

Onderwerpen die aan bod komen, zijn: apartheid in kerk en samenleving; bijbellezen in Zuid-Afrikaanse context en mahata mocho (solidariteit).

Man en vrouw in Islam

We verkennen de positie, uitdagingen en problemen van moslims en moslima's in onze Vlaamse samenleving. We gaan in op kwesties als het hoofddoekendebat, vrouwenemancipatie, de problemen van en met allochtone jongens, vadergroepenprojecten.

Begeleiding: leden van de werkgroep christendom-islam, samen met moslims en moslima's die sterk betrokken zijn bij of beroepsmatig bezig zijn met deze problematieken.

*Informatie kunt u krijgen bij Motief vzw.
Hanna Mampuyts of Eefje van der Linden
Tel. 02 510 61 62*

Een wiel dat draait

Jurjen Wiersma spreekt naar aanleiding van zijn boek 'Een wiel dat draait' over ethiek en identiteits(her)vorming in het Westen en Europa in het bijzonder. Wat is identiteit eigenlijk en is er in het westen geen nood aan een identiteitshervorming. Dit om een tegenwicht te bieden aan het nihilisme en om een socialer Europa mogelijk te maken.

Islam voor beginners

Moslims wonen vlak bij ons. We horen over hen. Wat weten we over hen? Voor iedereen die meer wil weten over de islam biedt deze cursus mogelijkheden. In 3 dagdelen wordt er basisinformatie gegeven over: het ontstaan van de islam, de stromingen van de islam, verhouding islam-christendom, mogelijkheden van dialoog. In elke bijeenkomst is er gelegenheid om vragen te stellen en van gedachten te wisselen.

Begeleiding: leden van de werkgroep christendom-islam, samen met mensen die de islam en de moslim-gemeenschap in Vlaanderen kennen.

Vlaamse Diaconale dag

De zorg is ons een zorg!

Pleidooi van de Vlaamse Diaconale Dag, VPKB, oktober 2007. Vilvoorde

Naar jaarlijks gebruik heeft de Werkgroep Missionaire Gemeente-Opbouw van de VPKB haar Vlaamse Diaconale Dag gehouden. Op deze bijeenkomst hebben diakenen van de verscheidene lokale protestantse gemeenten een verklaring, een pleidooi opgesteld waarin ze hun bezorgdheid tot uitdrukking brengen over de hedendaagse praktijk in de zorgsector. Het pleidooi hebben we gestuurd aan de verantwoordelijke overheden, in de verwachting dat zij het ter harte zullen nemen. Ook binnen de kerkelijke gemeenten hopen we dat u zich kan laten inspireren door de woorden.

Iedereen heeft met zorg te maken en steeds vaker zullen mensen zijn aangewezen op zorg: gezondheidszorg, ziekenhuiszorg, ouderenzorg, verpleegzorg, thuiszorg, gehandicaptenzorg, geestelijke gezondheidszorg, palliatieve zorg, maatschappelijke opvang, jeugdzorg, vluchtelingenwerk, reïntegratie, verslavingszorg.

Non-profit sector

In de Belgische non-profit sector werken 350.000 mensen. Het is een sector met werk te veel en geld en personeel te weinig. 'Non-profit' of 'social profit' is de naam, maar toch werkt de Belgische regering de laatste jaren – conform het huidige internationale politieke klimaat van privatisering – aan de invoering van marktmechanismen in de zorgsector. Dit gaat samen met een toenemende vraag naar efficiëntie. 62 % van de thuisverpleging is in handen van zelfstandigen. De bejaardenzorg is in Vlaanderen voor 19 % in handen van commerciële initiatiefnemers. Deze trend beïnvloedt, vaak in negatieve zin, de betaalbaarheid, de toegankelijkheid en de kwaliteit van de zorg.

Pleidooi “naar buiten”

Vanuit onze diaconale ervaringen zien wij dat steeds meer mensen niet meer passen binnen de norm. Wat normaal gevonden wordt, wordt steeds smaller. De zorgsector wordt gekenmerkt door paradoxen. Enerzijds leven we in een maatschappij welke, als geheel, rijker is dan ooit tevoren. Anderzijds neemt de door de

gemeenschap georganiseerde zorg in kwaliteit voortdurend af. Enerzijds hebben steeds meer mensen zorg nodig, anderszijds lijkt er steeds minder geld voor zorg over te blijven. Deze situatie wordt verder verscherpt door het feit dat in België, minstens 1 op de 7 personen in armoede leven (onder de armoedegrens volgens de Europese normen). Daarbij moeten we er bovendien

rekening mee houden dat mensen zonder verblijfsvergunning buiten de statistieken vallen. Naast de formeel georganiseerde zorg is er informele zorg, mantelzorg, respijtzorg.

Het diaconaat van de kerk kan op allerlei manieren betrokken zijn bij de zorg voor de medemens. Velen in de

geloofsgemeenschappen zien, geïnspireerd door het evangelie van Jezus Christus, hun verantwoordelijkheid en willen dienstbaar zijn aan medemensen. De praktijk is echter eerder ongemakkelijk. Want : het huidige primaat van de markt-economie laat te weinig ruimte voor een *economie* van de zorg en voor een *ecologie* van de zorg.

De rol die de kerken willen spelen, is heel divers.

- Vrijwilligers werven voor een hulpdienst die hand- en spandiensten verleent aan mensen.
- Meewerken aan activiteiten van gemeenschapsvorming en ontmoeting om zo de leefbaarheid in de wijk te bevorderen.
- Bezoeken van mensen die er alleen voor staan en nood hebben aan een gesprek.
- Bezoekers in de gevangenis.

Collage Vlaamse Diaconale Dag

- Ondersteunen van organisaties door het meewerken in de bestuursorganen, zoals Jac Plus, Teleonthaal, sociale centra, al of niet van protestantse huize.
- Voedsel en kleding verzamelen voor mensen in nood.
- Organiseren van een inloophuis waar daklozen en verslaafden terecht kunnen.
- En tegelijkertijd het accent leggen op het opsporen en signaleren van knelpunten.

Kerkelijke vrijwilligers geloven in de solidariteit van God met alle mensen. En dát is hun drijfveer om zich in te zetten voor de medemens en voor de opbouw van een rechtvaardige en duurzame samenleving. Zij hebben aandacht voor sociale cohesie en zijn betrokken bij mensen die om welke reden dan ook in problemen zijn geraakt en hulp nodig hebben. Zij beschikken over bruikbare locaties, over bescheiden financiële middelen en zijn niet uit op winst maar werken 'pro Deo'.

De diaconale taak van de kerk is present te zijn waar nodig en op te komen voor duurzame zorg in dialoog met degenen die zorg behoeven. En ze vraagt, dat die zorg kwalitatief op een goed peil staat en toegankelijk en betaalbaar is voor iedereen, met bijzondere aandacht voor mensen in kwetsbare en afhankelijke situaties - door leeftijd, gezondheid, armoede en sociaal isolement. Tot zover het pleidooi 'naar buiten'.

Pleidooi "naar binnen"

Wat verder binnen de kerken in dit verband nog van belang kan zijn, zijn de volgende punten. (Kort, puntsgewijs, ter bespreking in de gemeente.)

Bedreigingen voor de kerken.

- Overheid gebruikt kerken als vangnet voor tekorten. (Misbruik)
- Capaciteitsproblemen kerken: extra beroep op vrijwillig(st)ers die al druk zijn.
- Kunnen kerken verplicht worden tot zorg voor eigen leden?
- Overheden hebben weinig oog en waardering voor inbreng kerken.

Kansen voor de kerken

- Erkenning van rol kerken, ook wat betreft gemeenschapsvorming.
- Stimulans tot oecumenische samenwerking.
- Stimulans tot samenwerking met maatschappelijke organisaties en zorginstellingen.
- Ondersteuning eigen vrijwilligerswerk.
- Financiering van projecten.

Diaconale mogelijkheden in de zorg

- Activiteiten stimuleren in de informele zorg, vrijwilligerswerk (bijv. gehandicaptenwerk, ouderenwerk).
- Ondersteunen van mensen om hun weg te vinden in de regelgeving, instanties e.d.
- Financiële ondersteuning van activiteiten, organisaties, projecten.
- Ondersteunen van vormen van zorg zoals mantelzorg, respijtzorg, palliatieve zorg.
- Deelnemen aan besturen van zorginstellingen, platforms van organisaties e.d.
- Geregeld overleggen met zorginstellingen, vrijwilligersorganisaties op het terrein van de zorg, thuiszorg, huisartsen.
- Deelnemen aan beleidsvorming op het terrein van zorg, op het niveau van de burgerlijke gemeente.
- Aandacht vragen voor levensvragen en levensbeschouwing in de zorg.
- Deelnemen in het debat in de samenleving over de zorg.
- Meningsvorming en mentaliteitsbeïnvloeding bij kerkleden.

Werkgroep Missionaire Gemeente-Opbouw (WMGO)

secretaris M.Pool, m.pool@vpkb.be

voorzitter G.Buunk, g.buunk@vpkb.be

(De Werkgroep Missionaire Gemeente-Opbouw werkt in opdracht van de VPKB. Zij werkt adviserend en ondersteunend naar kerken.)

Studiefonds : Ik help een kind

1997-2007

Het studiefonds waaruit jongeren van onze partnerkerk in Rwanda financieel gesteund worden voor hun middelbare studies bestaat 10 jaar!

Dank aan de initiatiefnemer

De heer Theo Stevens, die 10 jaar lang voorzitter was van de toenmalige Zendings-commissie, kwam eind november 1997

Theo STEVENS

terug van een bezoek aan Rwanda. Hij was er getroffen door de miserie van een groot aantal weeskinderen na de genocide in 1994. Zijn plan om deze jongeren financieel te ondersteunen, vond meteen gehoor in veel Nederlands- en Franstalige gemeenten van onze kerk.

Er werd in 1997 steun gevraagd voor 10 jongeren. Er kwam vol-

doende binnen voor 50 jongeren! En in 1998 konden al 70 jongeren gesteund worden. Het begon met een adoptieformule. Iemand steunde een jongere en deze stuurde af en toe een briefje of kaartje. Door deze adoptieformule voelden mensen zich persoonlijk aangesproken, maar het kostte heel veel tijd en moeite. Theo Stevens had er destijds een dagtaak aan om de contacten te verzorgen. In 2002, toen bleek dat de adoptieformule moeilijk vol te houden was, werden donateurs gevraagd hun bijdragen te storten in een meer algemeen studiefonds voor jongeren.

Bij het 10-jarig bestaan willen we Theo Stevens bedanken voor zijn initiatief en voor het vele werk dat hij van 1997-2002 voor dit project heeft gedaan! Dankzij dit initiatief kunnen we nu 295 (!) jongeren van de EPR steun geven voor hun middelbare studies.

Werkgroep

Er kwam in 2002 een aparte werkgroep voor dit project dat nu onder de Coördinatie Kerk en Wereld valt. Jean Lenders uit Kalmthout, die vanaf 2002 bij dit project is betrokken, coördineert nu het werk van de werkgroep. Hij is ook de contactpersoon. We zijn hem daarvoor dankbaar!

Protestantse Solidariteit

Protestantse Solidariteit was er destijds niet bij betrokken. Dat is sinds 2002 wel het geval. Zij volgt de stortingen op, geeft fiscale attesten af bij stortingen boven 30 Euro. Zij maakt tweejaarlijks de helft van het voor dat jaar toegezegde bedrag over. In 2007 is in totaal 30.000 Euro overgemaakt. Wij zijn hen dankbaar voor de goede opvolging. Hilde Proot maakt namens Protestantse Solidariteit deel uit van de werkgroep.

Donaties NZABALURIKIZA

Nieuwsblad nr 6

Eind november hebben alle donateurs het Nieuwsblad nr. 6 * ontvangen. Twee keer per jaar verschijnt dit blad met extra informatie over het studiefonds. In deze uitgave staat o.a. een verslag van een gesprek met de heer Theo Stevens, de initiatiefnemer van dit studiefonds. U vindt het Nieuwsblad nr 6 op de website:

www.vpkb.be/protestantsolidariteit

Dank aan donateurs

Heel veel donateurs storten regelmatig hun bijdragen. Soms ontvangen we een grote gift. Zo ontvingen we de afgelopen maand een gift van 2.500 Euro van iemand, die ter gelegenheid van haar verjaardag in plaats van cadeaus een enveloppe met inhoud gevraagd had om deze in een bus te doen met het logo van *Ik help een kind*.

Ons streefbedrag voor 2007 is 30.000 Euro. De teller stond begin november op 27.000 Euro. Het zou toch moeten lukken om ons streefbedrag te halen. Doet u mee? Alle grote en kleine bedragen zijn welkom. Heel hartelijk dank aan allen die dit jaar hebben bijgedragen aan de het studiefonds!

Greet HESLINGA

Rekening 125-9302045-30
Protestantse Solidariteit
o.v.v. "Ik help een kind"
Brogniezstraat 45
1070 Brussel
(fiscaal attest vanaf 30 €)

* Als u (nog) geen donateur bent en u wilt het Nieuwsblad ontvangen neem contact op met onze contactpersoon:
Jean Lenders tel. 03-666 24 99 of mail naar: ikhelpeenkind@vpkb.be

Protestantse Solidariteit

Opening nieuwe bureaus

De nieuwe bureaus van Protestantse Solidariteit in de Brogniezstraat 46 zijn heel mooi ingericht en er is zeer veel ruimte. Deze derde verdieping in dit gebouw kon aangekocht worden dank zij een groot legaat, dat wij enkele jaren geleden mochten ontvangen.

Op 24 oktober tijdens de open-deur-dag kwamen heel wat gemeenteleden uit Brussel, Vlaanderen en Wallonië de nieuwe bureaus ontdekken. Zij konden via affiches, projecties, ons *Bulletin*, folders... nader kennis maken met onze projecten in Centraal Afrika en dan vooral in Rwanda, Congo en Burundi. Deze projecten gaan vooral de strijd aan tegen *aids*.

Daarnaast bestaat er het project *Ik help een kind* in samenwerking met de Eglise Presbytérienne du Rwanda, waardoor jongeren het secundair onderwijs in Rwanda kunnen volgen.

Vorig jaar hebben wij een project *Vrouwen van Kivu* gelanceerd, een actie waarbij verkrachte vrouwen opgevangen worden. De situatie is immers nauwelijks veranderd en de gevechten gaan gewoon door. In één van de bureaus hebben we een stand voor de *Campagne 11.11.11* opgezet met verkoop van fair-trade-producten.

Er waren die dag ook oude bekenden, die vroeger in en via de dienst Protestantse Solidariteit meedraaiden en van de gelegenheid gebruik maakten om herinneringen op te halen. Naast heel wat sympathisanten was ook praktisch de volledige synodale raad aanwezig.

Nadat iedereen de nieuwe bureaus bezocht had, bedankte voorzitter van PS Johan TROUKENS alle bezoekers voor hun komst, waarna we het glas konden heffen op de toekomst van Protestantse Solidariteit en konden genieten van fair-trade-lekkernijtjes.

Wereld-aids-dag

Op 1 december vindt de Wereld-aids-dag plaats. Op zondag 2 december of een andere zondag dichtbij 1 december, kan in de kerkdienst tijdens de voorbede bijzondere aandacht gevraagd worden voor diegenen die vechten tegen deze verschrikkelijke ziekte. Samen met onze partners in Afrika kunnen onze VPKB-gemeenten dank zij een aangepaste liturgie deze dag samen delen.

In onze projecten besteedt Protestantse Solidariteit aandacht zowel aan het voorkómen en het vroegtijdig opsporen van de ziekte als aan het verzorgen van de zieken op medisch, sociaal en psychologisch vlak.

Voor projectiemateriaal, folders... kunt u bellen naar onze dienst op onderstaand telefoonnummer. Zullen we samen onze schouders onder dit project zetten?

Jeanne SOMER-GOTTELAND

Giften op rekeningnr. 068-0669010-28.
Fiscaal attest vanaf 30 Euro per jaar
Inlichtingen : tel. 02/510.61.80.
site : www.vpkb.be/protestantsolidariteit

Faculteit voor Protestantse Godgeleerdheid

Wereldraad van Kerken (WRK)

Decade to Overcome Violence/Decennium om Geweld te Overwinnen is een project van de Wereldraad van Kerken (Genève). Dominee Hans-Ulrich Gerber is coördinator van DOV. Hij sprak op woensdagmiddag 8 november in het gebouw van de Faculteit (FPG) voor een gemêleerd publiek over bedoeling en doelstelling. Een en ander doet denken aan het elan van een kwarteeuw geleden. Toen timmerde de Wereldraad aan de weg met twee opzienbarende programma's, een tegen racisme en een tegen militarisme. De basis van DOV werd gelegd in 1998 tijdens de achtste Assemblee van de WRK die plaatsvond in Harare, Zimbabwe. In Berlijn, aan het begin van een nieuwe eeuw en een nieuw millennium, werd het project op 4 februari 2001 gelanceerd en werden vier thema's aangeduid:

- geest en logica van het geweld
- gebruik en misbruik van macht
- vragen van recht en rechtvaardigheid
- religieuze identiteit en pluraliteit

Veel van het werk zal bestaan uit bewustmaking van leken en geestelijken. Neem de commercialisering van geweld. Hoeveel geld wordt niet verdiend aan geweldadige tv- en computerspelletjes? De spreker maakte nadrukkelijk onderscheid tussen geweld (van gewapend tot huiselijk en seksueel geweld) en conflict. Is geweld altijd destructief, conflict heeft in de regel constructieve aspecten. Hoe dan ook, door 'Genève' is een grootse onderneming op de rails gezet. In de overtuiging dat het geweld te voorkomen en niet onvermijdelijk is, hopen Gerber en zijn staf dat de spiraal van vernietiging kan worden omgebogen tot een spiraal van verzoening. Een CD van genoemd project is beschikbaar in de bibliotheek van de Fac en zal worden uitgeleend aan hen die zich voelen uitgedaagd. Het *Europees Instituut voor Theologie en Cultuur* van de FPG zint op plannen om samen met het Mennonietencentrum en de sectie *Church and Society* van het Oecumenisch Centrum aan de Joseph II straat de handschoenen op te nemen, zowel wetenschappelijk als praktisch.

Europa in de maak

Ruim vijftien jaar geleden zag de geplande reeks boeken over het nieuwe Europa onder de titel 'On the making of Europe' het daglicht. Het was een initiatief van uitgeverij Kok/Pharos in Kampen en de Protes-

tantse Faculteit in Brussel. Het initiatief is inmiddels de kinderschoenen ontgroeid. Uitgeverij Peeters in Leuven heeft het werk overgenomen en meer armslag gegeven. In concreto, deel VII kon deze zomer aan het grote publiek worden voorgesteld. De titel luidt *La Contribution de la Pensée Italienne à la Culture Européenne*. Het bevat ruim een dozijn opstellen. Nota bene Umberto Eco (Universiteit van Bologna) zorgt voor de aftrap met een stuk over het Italiaanse denken en het ontstaan van de universiteiten. Niet minder aandacht trekkend is het opstel over Gramsci en het politieke denken in Europa. Dit boek kost € 39,00 en kan worden besteld bij uitgeverij Peeters, Bondgenotenlaan 153, 3000 Leuven (tel. 016-23.51.70).

Bonhoeffers verzameld werk

Goed nieuws van de bibliotheek. Bibliothecaresse Eliane Grce meldt een belangrijke aanwinst: het verzamelde werk van Dietrich Bonhoeffer (*Dietrich Bonhoeffer Werke/DBW*) is compleet. Alle zeventien delen zijn nu aanwezig en kunnen worden geraadpleegd en/of geleend. Deel VIII (*Widerstand und Ergebung/Verzet en Overgave*), de bundel met brieven en aantekeningen uit de gevangenis, is de bekendste geworden. Het slotdeel (*Register und Ergänzungen*) kan niet genoeg worden aanbevolen. Het is een onmisbare leidraad voor hen die het omvangrijke werk van Bonhoeffer niet alleen snel maar ook grondig willen leren kennen. Wie zich alvast wat wil oriënteren kan terecht bij een overzichtsartikel van Jurjen Wiersma, 'Dietrich Bonhoeffer. Zijn werk en zijn wereld'. In *Nederlands Theologisch Tijdschrift* 58 (2004) 323-341. Dit is in de bibliotheek aanwezig.

Contact

Secretariaat: mevrouw Anne Joné

Bollandistenstraat 40 (bij metrohalte Merode, Montgomery of Thieffry + 5 min. te voet)

B-1040 BRUSSEL

tel. 02-735.67.46 / Fax 02/735.47.31).

De website van de FPG is www.protestafac.ac.be

Het emailadres is info@protestafac.ac.be

Over klokken en orgels

Truus SCHOUTEN

Iedere beginnende dominee heeft zijn of haar dromen. Mijn droom was: een kerkgebouw met een pijporgel en een kerkklok. Niet dat het ooit doorslaggevend was, maar toch...

In de eerste gemeente was er géén toren, dus ook géén klok. En een pijporgel? Nou nee, maar wél een harmonium.

Beginners hebben zo hun ideeën! Op de faculteit had je geleerd in liederen niet te 'knippen'. "Het zijn gedichten", betoogde Willem Barnard. Dus gaf deze brave leerling met Pinksteren het prachtige "Komt laat ons deze dag met heilig vuur bezingen" op. Na het tweede vers stopte het orgel en... ook de gemeente. Verwonderd keek ik over de kanselrand. "Helemaal?", vroeg de uitstekende, maar bejaarde organist somber. Alle wijze lessen ten spijt, onderhandelde ik vanaf de kansel: "Zullen we er nog ééntje zingen?" Tot groot jolijt van de aanwezigen hieven we toen toch nog "vurig" het zevende en laatste vers aan.

Helaas was er in mijn tweede gemeente evenmin een beierende klok, die opriep tot Gods Woord. In de informatiemap stond wél dat er maar liefst drie koren waren én een jeugdorkest. Kortom in die (Nederlandse) gemeente zat muziek! Dacht ik ...!

"Zo'n elektronisch orgel is goedkoop in 't onderhoud", zei de voorzitter van de bestuursraad tevreden. "Je hoort bijna het verschil niet", meende de voorzitter van de diaconie. Nee, een pijporgel was er niet! En is er nooit gekomen!

Dan nummertje drie! Eindelijk!

Mijn zoon, toen nog klein, vond onze nieuwe stek maar niets. Al voegde hij er wél aan toe: "... en mama heeft haar orgel!" Op dat imposante pijporgel werd met enthousiasme gespeeld. Je hoorde direct wie van de vier organisten "van dienst" was. Elk had een eigen stijl. En mocht een couplet vergeten worden, dan riep er wel

iemand: "Organist, we willen nog een versje zingen!" De gemeente zong/zingt er als een klok. Al was die nergens te bekennen!

Mijn droom kwam pas uit bij nummer vier. Wel was de vraag of het klokgebeier voor kerkgangers is bestemd.

Die komen in Brussel van ver, soms van héél ver!

Ontroerend is dan weer dat als het Onze Vader wordt gebeden, de klok gaat luiden. Het is een getuigenis van verbondenheid.

En nummer vijf? Wat het orgel betreft, moet ik hier een stap terug doen. We zijn blij met het oude orgel van de Christusgemeente, maar "die van de Bexstraat" brengen in praktijk dat zingen twee keer bidden is! Ze hebben nu een prachtig pijporgel... Overigens géén klok! Wij wel!

Met schrik las ik onlangs dat er in Nederland stemmen opgaan om het

zondagse klokgelui te verbieden. Al dat lawaai, veel mensen willen uitslapen! Zou dat voor ons in Vlaanderen dan ook opgaan? En ja hoor! "Op zondag uitslapen is er hier niet bij! Om tien voor tien worden we wakker van jullie gebeier", vertelde onlangs één van onze kerkburen.

"Hebt u daar last van", vroeg ik beschroomd.

"Welnee", was het antwoord, "Het hoort bij de zondag. Ik kruip er nog eens onder en denk dan: die mensen zullen dadelijk ook voor mij bidden. Dat doen jullie toch in de kerk?" En toen ik instemmend knikte, vervolgde zij: "Ik vind dat schoon!"

Met hand en tand zal ik mij dus verzetten tegen het doen zwijgen van kerkklokken! Want die roepen niet alleen het kerkvolk, maar dragen tegelijk een boodschap uit.

Ds. Truus SCHOUTEN is predikant in Boechout.

Onze zusterkerk in ZA: lustig, Afrikaans en gereformeerd (1)

In het kader van het partnerschap tussen de VPKB en de Verenigende Gereformeerde Kerk in Suider-Afrika was dr. Egbert Rooze uit de gemeente Antwerpen-Noord vanaf 20 juni jl. voor drie maanden op werkbezoek in Zuid-Afrika. Na een eerste algemeen verslag volgt hieronder een eerste column met persoonlijke ervaringen.

Egbert ROOZE

De Verenigende Gereformeerde Kerk in Zuidelijk Afrika (VGK) bestaat als verenigende kerk nog maar 13 jaar. Enkele dagen voor de eerste democratische verkiezingen in ZA (27 april 1994) hebben de zwarte en de kleurlingenkerk zich als 2 gereformeerde kerken verenigd. Tijdens de apartheid moesten ze gescheiden zijn. Groot feest was dat, met Nelson Mandela erbij. Drie typeringen geef ik ze mee: lustig, Afrikaans en toch gereformeerd.

Lustig en Afrikaans

't Is heel vaak een vrolijke bedoening, in en rond de kerkdienst. Het lustige zingen springt in het oog. Trouwens, dat is zo Afrikaans, want bij elke politieke meet-

ing wordt er ook gezongen dat het een lust is. Men gaat niet stijf staan en zingt zijn hymne nogal pompeus, maar men staat losjes op, beweegt zich met heel het lichaam + achterwerk, klapt vrolijk in de handen en zingt lachend drie- of vierstemmig zijn lied.

Zo ook in de kerk. Je moet niet denken dat een dienst op het aangegeven tijdstip zal beginnen (in 'tijdstip' zit het woord 'stipt', maar zo punctueel zijn zij niet!). Dat kan makkelijk een kwartier duren. Denk echter niet dat ze stil zitten. Juist dan komt het liederenrepertoire los en zet iedereen achter elkaar een lied in. Klappend op een handkussen geven ze het ritme aan. Onvermoeibaar zingen ze vrij mooi en nemen de kinderen mee om het ritme, de melodie, het bewegen en de vreugde te leren. Het gaat als het ware vanzelf. Als je op een

jeugdsamenkomst komt, vangt dat aan met eerst een kwartier zingen. Bij de vrouwenvereniging hetzelfde. Allemaal geleerd in de kerk! De dominee heeft dus ook geen haast om 'stipt' te komen. Als ik mijn Europese ongerustheid hierover uitdruk, lacht hij mij Afrikaans toe: *You have the watch, we have the time!* Een dienst kan ook vrolijk 2 uur en meer duren! Toen een VGK-gemeente mij wilde

Kindercrèche van de kerk

toeien met een Sutu-naam - omdat ze vonden dat ik voldoende 'één van hen' geworden was – gebeurde dat in de kerkdienst. Met dansen, met klappen, met mannen die een speciaal koortje vormden.

Ik kreeg een Lesotho-hoed op en dito deken om. Mooi, speciaal en ik mocht meedansen met een meer dan vrolijke gemeente.

Zo werd ik *Moruti Mutsamay* (de dominee onderweg) ! Diepe indruk heeft dit op mij gemaakt !

Gereformeerd

Ik bedoel deze typering in de klassieke zin van het woord: dogmatisch rechtzinnig, liturgisch sober en qua tucht nog vrij streng. Je merkt hier heel sterk de invloed van de vroege vaders van vroeger. De liturgie is niet 'rijk': geen symbolen, kaarsen, geen aandacht voor een toga of zeker geen stola, antependia... Ik had mijn stola bij en dat apprecieerden ze wel, maar 'herkennen' ze niet. Het vieren van het avondmaal is vrij spaarzaam: 1x in de drie maanden. Ik heb het nooit ergens gevierd ! Ook niet bij een speciale gelegenheid.

De aanvang van de dienst met klassieke schuldbelijdenis, lezing van de wet en genadeverkondiging doet heel formeel aan. Het is er wel, maar niet 'ingevuld', niet gekleurd vanuit de verdere inhoud van de dienst. In sommige kerken werd een liturgische vorm van de belijdenis van Belhar gelezen en je voelde gelijk het verschil. Daar leefde veel meer.

Heel wat tuchtzaken nemen veel tijd in beslag. Ik hoorde van een voorzitter van een district dat hij in één jaar meer dan 50 tuchtzaken moest behandelen ! Eén voorbeeld: een meisje van 16 jaar, belijdend lid, was ongetrouwd zwanger geworden. Zij werd geschorst als lid voor één jaar : geen avondmaal, geen stemrecht. Er vond ook geen gesprek met haar plaats. Het gebeurt nl. nogal eens dat arme meisjes zich zwanger laten worden, omdat ze dan tenminste kindervergoeding krijgen. De huidige dominee in die plaats wilde daar anders mee omgaan ! Er is dus 'beweging' op dit vlak, maar het gaat niet eenvoudig.

Toch blijft bij mij de vrolijke indruk overheersen. Een kerk die spiritueel vrij sterk staat en in deze moeilijke tijden dat geloof ook nodig heeft om stand te houden!

Dr. Egbert Rooze is predikant in Antwerpen-Noord

December 2007

Radio:

VRT over Radio 1

op woensdag om 20.03u. behalve op 26.12.2007 rond 19.10u.

productie Frank Marivoet

12 december

Het wordt kerstmis

Hoe ziet het tijdschrift "De Open Poort" dit ?

26 december

Mens voor de mensen zijn

Ook als de stal weer leegloopt

TV-Erediensten:

VRT op 'één'

productie Lena Demeester

25 december

Eurovisiekerkdienst vanuit Luik via de RTBF

Gemeente Liège-Marcellis

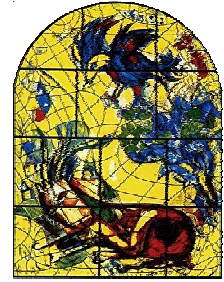
Voorganger: ds. J.Hostetter

Vertaling Frank Marivoet

*Contact: Frank Marivoet,
C. Meunierstraat 85/0002,
3000 Leuven
<http://www.vpkb.be/pro>*

Belg zijn met open ogen

Onder de rubriek "Glas in lood" publiceert de redactie reacties van lezers op artikels van een vorig Kerkmozaïeknummer. Hieronder reageert ds. Van de Walle op de artikelenreeks "... in Hem noch zuid noch noord..." (KM nr. 11)

Hugo VAN DE WALLE

Het staat op mijn identiteitskaart, maar ik ben vooral Belg omdat ik als Belg werd opgevoed, zowel thuis als op school. Mijn gevoel daarbij is anders dan het Nederlands of Frans nationaliteitsgevoel. België is ontstaan uit allerlei historische factoren, waaronder een bepaalde politiek van grote mogendheden in de 19de eeuw. De frank had ook anders kunnen vallen. Zoals dr. E. Van der Borgh ben ik pragmatisch¹.

Vlamingen en Franstaligen op elkaar aangewezen

Ik voel me ook Europeëer en ik ben een Vlaming, maar praktisch kan ik me Vlaanderen of Europa, niet zonder België voorstellen. Vlaanderen als onafhankelijk land vrees ik omwille van een overdreven zelfgevoel. Wat wij zelf doen, doen we daarom niet beter. En ook omwille van een overdreven nationalisme bij een deel van de bevolking in het noorden. Een volksnationalisme kan ook mij niet bekoren².

Wij, Vlamingen en Franstaligen, zijn zoals de Gojim en Israël bij Paulus, "op elkaar aangewezen" en "tot elkaar veroordeeld"³ of wij dat willen of niet. Wij hebben een stuk gemeenschappelijke geschiedenis al wordt die geschiedenis aan beide kanten van de taalgrens verschillend gevoeld. De verfransing van Brussel en de rand is een doorn in het oog van Vlamingen, voor de Franstaligen een kwestie van het recht de eigen taal te mogen spreken in het eigen land, trouwens een recht waarvoor de Vlamingen strijd hebben geleverd. België was bij de aanvang in de 19de eeuw, een tweetalige natie met het Frans als hoofdtaal en cultuurtaal. Het Frans was dikwijls de enige taal gebruikt door officiële instanties en voor de Vlamingen gold "la même chose".

Zelf gebruik ik bewust het woord 'Franstaligen' en niet Walen, want de Franstalige Brusselaars zijn geen Walen en ik zou de gemeente in Oudergem van de VPKB nooit een "Walse gemeente" noemen⁴.

Wie Frans of Engels spreekt heeft geen, of weinig, in elk geval minder behoefte een andere taal te hanteren. Dat wordt in de rand van Brussel een kleine ramp, want de tweetaligheid heeft meestal betekend in België, alles in het Frans, of zo goed als... Het Frans is een grote

cultuurtaal en het Nederlands werd ervaren als een taal-tje van boeren en handarbeiders, die tussen West-Vlaanderen en Limburg verschillende dialecten spraken. Een Antwerpenaar kan inderdaad geen Gentenaar begrijpen wanneer ze allebei hun dialect gebruiken. Vlamingen hebben moeite dit verleden als voorbijgestreefd te beschouwen. De huidige toestand in onze VPKB zou trouwens nog altijd problematisch zijn volgens E. Van der Borgh⁵. Dat men waakzaam moet blijven, ook tegenover het oprukkende Engels, betekent niet dat men Franstaligen op onbeholpen wijze in de gordijnen moet jagen. Dat is een slechte strategie. Het omgekeerde is natuurlijk ook waar.

Vlaanderen en Nederland

Bij de bespreking van het probleem binnen onze VPKB is men een feit vergeten, namelijk de Hollandse invloed in het Vlaamse gedeelte van de kerk. Goede theologie in de eigen taal moet je halen waar die leeft, en dat is voor de Vlaamse protestant, Nederland. Ik voel me echter slecht geplaatst om de gevolgen van dit feit uit de doeken te doen, want ik heb in mijn theologische opleiding alles te danken aan Hollandse theologen. Zij hebben mij geleerd dat theologie bedrijven altijd situationeel is. Je theologiseert niet in het luchtledige, maar in een bepaald land en in een tijd die men postmodern noemt. En na zoveel jaren van taalunie met Nederland is Vlaams-België nog altijd anders dan Nederland, ook in het gebruik van de gemeenschappelijke taal. Onze gemeenschappelijke geschiedenis onder de Boergondische hertogen en de Spaanse heersers nam op het einde van de 16de eeuw een einde. Voor Constantijn Huygens (1596-1687), de secretaris van het huis van Oranje in Den Haag, ook bekend als humanist en vrome calvinist, was Rubens, bij uitstek de schilder van de Contrareformatie, de grootste schilder van de Nederlanden, die in het Latijn Belgica genoemd werd, de naam die de Romeinen aan onze streken hadden gegeven. Hij zag nog een zekere eenheid in de Nederlanden. Zijn *Journal van de reis naar Venetië* schrijft hij in het Frans, toen de taal van de diplomaten. Zijn theaterstuk *Trijntje Cornelis* schrijft hij echter in het plat Antwerps en het

plat Hollands. Het is een volkse komedie. Voor zijn laatste boek, *Mijn leven verteld aan mijn kinderen* gebruikt hij het Latijn. Er was toen geen taalprobleem! Om jaloers te worden...

In het begin van de 19de eeuw liepen de wegen tussen Nederland en België definitief uiteen. Toen werd het moderne Nederland en het moderne België geboren, twee koninkrijken die beiden een gescheiden geschiedenis hebben gekend, en zeer verschillend!

Traditie

Synodevoorzitter G. Liagre heeft gelijk wanneer hij schrijft dat een gevoel samen te horen rust op grond van een gemeenschappelijk verleden⁶, maar dan moet dat verleden tot een levende traditie horen. Sinds het einde van de 19de eeuw is er echter wat mis met die traditie. De ketting, die ons verbindt met het eigen verleden werd verbroken door de opkomst van het rationalisme, de basis van ons modern onderwijsstelsel. Dan krijg je traditie die versteend achterblijft en gebruikt wordt als verdediging tegen de stormram van het moderne leven. Ofwel wordt de traditie helemaal verwaarloosd. Het woord 'traditioneel' kan trouwens een pejoratieve betekenis krijgen. In het vrijdenkersmilieu waarin ik van huize uit opgevoed werd, had men voor de traditie van de Mechelse Catechismus geen goed woord, maar er was wel een traditie. Vader vertelde over de strijd van de liberalen op het einde van de 19de eeuw en ook over de oorlog 14-18, niet het officieel verhaal, maar nuchter hoe het er aan toeging met moppen erbij. De Belg wou op zijn graf geen hoogdravende woorden zoals de Engelse collega of de Fransman, maar alleen: "Jefke, gestorven tegen z'n goesting". Zo wil ik ook Belg zijn, niet "tegen mijn goesting", wel nuchter en eerlijk, zonder wapengekletter, maar ook niet bang de identiteit te verliezen. De identiteit in kerk en samenleving is trouwens onderhevig aan veranderingen. Dat is doodnormaal. De identiteit van de Vlaming is trouwens sinds ik ogen heb om rond te kijken, al heel wat veranderd.

Nieuwe identiteit in Christus

Over de nieuwe identiteit in Christus, die E. Van der Borcht boven de particuliere identiteiten plaatst, kan ik niet zo goed mee⁷. Jezus van Nazaret en zijn broer Jakobus⁸ lijken mij een sterke identiteit gehad te hebben als Palestijnse Joden, terwijl Paulus een product is van het gehelleniseerd jodendom uit de diaspora. Mijn identiteit heb ik meegekregen van mijn opvoeding en vorming. Die identiteit kan ik niet zo maar omruilen voor een ander, zoals ik ook mijn lichaam niet kan ruilen om er engelachtig uit te zien. Het geloof in Christus is als een soort zout, dat aan alles smaak geeft en mijn persoonlijkheid bijschaaft. Maar mijn denken en doen is aan mijn moedertaal gebonden, het Frans, en aan mijn

schooltaal, het Nederlands, aan de omgangstalen... Ik heb wel Grieks geleerd, de taal van Paulus, maar niet het Aramees, dat Jezus sprak. Ik heb Hebreeuws geleerd, de taal van de heilige boeken, waaruit Jezus en de zijn volk leefden, maar ik maak mij geen illusies: ik ben geen Griek of Jood. Die identiteit in Christus vind ik in spaarzame tijden van genade in het gemeenschappelijk gebed of in een goed gesprek met een wildvreemde zuster of broeder, iemand uit de "eigen kerk"⁹ of iemand, die nooit naar de kerk gaat...

Politici

Wat ik mis in het nummer van *Kerkmosaïek* is een woordje voor onze politici. Ik geloof niet dat een broederlijke ontmoeting zoals de man van *l'Eglise Réformée de France* het ervaarde in Torhout, onze politici kan inspireren. Die mensen moeten volgens mij gewoon eens leren hun kiezers niet voor te liegen en nuchter bekennen vóór de verkiezingen dat oplossingen samen zullen uitgedokterd moeten worden. Politiek is de kunst van het haalbare. Maar wensen de kiezers wel een eerlijk discours? M.a.w. wensen zij dat de bestuurders van het land hen een spiegel voorhouden. De conclusie van G.Liagre¹⁰ zouden de dames en heren, die de pretentie hebben het land te willen besturen, wel in gedachtenis mogen houden. Met het schimpen op de anderen, Walen, Brusselaars of Vlamingen, hoeven ze de eigen onmacht niet toe te geven. Zij zouden beter zoeken naar oplossingen in het belang van iedereen, hoewel iedereen tevreden stellen nooit kan. Het politieke spel lijkt wel op een boksmatch via oneliners op televisie. Men wil voortdurend scoren, te allen prijze, en dat is nooit mogelijk.

Naar elkaar leren luisteren

Persoonlijk vind ik de conclusie van G.Liagre heel goed, veel meer dan een vroom verhaal over het wegvallen van scheidingsmuren. Paulus schreef ook dat er geen verschil meer was tussen slaaf en vrije¹¹, maar een weggelopen slaafje, stuurde hij terug naar zijn heer samen met een wonderbaarlijk klein briefje. Ik lees geen oordeel in die brief, niet over Filemon, de heer en eigenaar van de slaaf, niet over de slaaf, die met geld schijnt weggelopen te zijn. Ik lees alleen lof over beide partijen. Voor het gestolen geld neemt de nieuwe "vader" van Onesimus de verantwoordelijkheid over. Het is een wonderbaarlijk lesje hoe je een uitstekend principe moet proberen toe te passen, in een bepaalde samenleving en tijd. In die tijd riskeerden weggelopen slaven de kruisiging en vormden zij een bedreiging voor hen die bescherming gaven, en dus medeplichtig waren.

In het tweede boek van Lucas, Handelingen der Apostelen, is er wel op een bepaald ogenblik sprake van een taalprobleem bij het vrome volk, de Griekstalige weduwen¹². Als oplossing wordt voorgesteld bevoegdheten over te dragen. Er wordt een college van 7 diakens

of dienaren verkozen. En wanneer leiders ruzie krijgen, gaan ze samen praten¹³. Het groeit uit tot “een hevige woordenstrijd”¹⁴. Petrus in zijn rol van eerste paus, vader van alle christenen, bemiddelt. “Daarop zwegen alle aanwezigen.”¹⁵ Dat is het begin van de wijsheid. Eindelijk gaat men naar elkaar luisteren. Dat lijkt mij de boodschap te zijn van het verhaal van Lucas. Echt gebeurd of niet, het is een prachtige vermaning. Men moet naar elkaar leren luisteren. De Griekstaligen hebben een andere identiteit en hoeven niet besneden te worden.

Wanneer ik mijn tekst herlees valt het mij op dat ik toch toegegeven heb een oordeel uit te spreken, namelijk over de politici. Foei! In het vervolg moet ik mij in dit verband houden aan de verwachtingen, die ik heb betreffende het bestuur van ons landje.
Genade en vrede toegewenst aan allen!

Ds. Hugo VAN DE WALLE is ere-inspecteur protestants godsdienstonderwijs

(Endnotes)

¹ Zie Kerkmozaïek van november 2007, p.5. Verdere verwijzingen naar het nummer enkel met de vermelding van de bladzijde.

² p.5, opnieuw E. Van der Borgh

³ p.3, een tekst van D. Wursten

⁴ Zoals E. Veen op p.2. Volgens politicoloog Dave Sinardet van de Universiteit Antwerpen worden in de Vlaamse media ‘Waa’s’ en ‘Franstalig’ voortdurend verward, Tertio 3.10.2007 p.3

⁵ Zie p.5

⁶ Zie p.7

⁷ Zie p.6, tussentitel: In Christus noch Jood noch Griek

⁸ Gal.1:19, 2:9 en 12, Mk.6:3 en Mt.13:55, Hd.12:17, 15:13 en 21:18

⁹ De Kerk is altijd van Christus, nooit van mij, vandaar dat ik aanhalingstekens gebruik.

¹⁰ Zie p.8: oordelen niet tot vooroordelen maken, en misschien helemaal geen oordelen uitspreken over de ander.

¹¹ Gal.3:28: “Er zijn geen Joden of Grieken meer, slaven of vrijen, ...

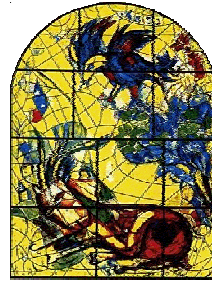
¹² Zie Hd.6

¹³ Zie Hd.15

¹⁴ Hd.15:7

¹⁵ Hd.15:12

Protestantse Ecclesiologie : geen probleem

Hieronder reageert ds. Douwes op het artikel “In Christus is noch Waal, noch Vlaming” van dr. Eddy Van der Borgh (KM nr. 11)

Willem B. DOUWES

Het heeft bloed, zweet en tranen gekost, de laatste eeuwen, om in Europa een scheiding van kerk en staat tot stand te brengen.

Bij de protestanten heeft de scheiding zich eerder opgedrongen (toen de reformatie vorm kreeg), dan bij de rooms-katholieken. Wat meer is : het roomse karakter van deze kerk verhindert (nog steeds) een royale en loyale doorvoering van dit principe.

Rooms-katholiek betekent immers, onvriendelijk gezegd: schatplichtig aan Rome, dat is : aan het vroegere centrum van het romeinse imperium (wereldrijk).

Vandaar in deze kerk de traditie van : romeinse kledij; romeinse mis; latijnse taal en, kers op de taart : een romeinse bisschop als hoofd van een kerkelijke staat met pontificale kerk en eigen legermacht, een nuntius (ambassadeur) in elke staat en een zitje in de Verenigde Naties met eigen lobbyisten, zoals bijvoorbeeld Opus Dei.

Een voorbeeld van na te streven eenheid voor de andere christenen ? Och, als ik de werking zie van zo’n “kerkelijke staat” te midden van de verzamelde volken, kies ik graag voor de protestantse verdeeldheid en veelkleurigheid, ook, die ieders nationale geaardheid de ruimte laat en werkt aan een hartelijke oecumene in de christelijke familie, waar geen ander het Hoofd is en Zijn Rijk komt regeren, dan Christus alleen.

Drs. Willem B. DOUWES emeritus-predikant.

Bernard COTTRET, *Calvijn. Biografie*

(vertaling uit het Frans Kornelis Boersma)

Kok, Kampen 2005, 425 blz.

Jurjen WIERSMA

Johannes Calvijn is naast Martin Luther de bekendste kerkreformator van de 16^e eeuw. Beiden betreurden dat de Romana weinig was begaan met de vervolmaking van de kerk en zochten een eigen weg. Wordt Luther breker, Calvijn wordt bouwer genoemd. 'Ecclesia semper reformanda', de kerk moet altijd worden hervormd.

Humanisme

Johannes Calvijn of Jean Cauvin (1509-1564) werd geboren in een familie van ambachtslieden en schippers in een gehucht onder de rook van Noyon in Picardië, Frankrijk. Omdat vader Girard ruzie kreeg met het kapittel in Noyon zette hij zijn zoon, die hij had voorbestemd voor de theologie, aan de juridische studie in Orléans en Bourges.

Johannes laaft zich aan de wijsheid van de klassieke oudheid en kiest de stoïcijn Seneca als voorbeeld, een keuze voor deugden zoals rechtvaardigheid, matigheid en gemoedrust. Ook het humanisme boeit hem. Wordt de Heilige Schrift het richtsnoer, het belet hem niet een humanistisch oor te luisteren te leggen bij het boek van de wereld. Dat heeft een eigen grandeur en onderstreept de majesteit van de Schepper.

Omstreeks 1532-'33 stapte Calvijn over naar de reformatie. Kennisname van het gedachtegoed van Luther – vooral de notie het 'geloof alleen' – is er niet vreemd aan, maar Calvijn zelf ervaart de overgang als een Damascusvering. God heeft hem geroepen. Een jonge humanist, een leerling van de klassieke letteren, wordt een volgeling van Christus. À la Paulus? Ontegengesteld. Bovenal spreekt de bijbelse figuur David, de David van de Psalmen, hem aan.

Uitverkiezing

Dat is voor hem het prototype van de uitverkorene. Deze vaststelling leidt naar de uitverkiezing (de *electio*) ofwel de predestinatie, het kernstuk van Calvijns theologie. Dat is meestal uitgelegd als selectie in plaats van electie, als exclusie in plaats van inclusie. Dit leerstuk heeft menig protestant somber gestemd. Je wist maar nooit wat God over jou had beslist. Calvijn beoogde het tegenovergestelde. Hij wilde gelovigen troosten en hun de vrijheid aanzeggen. Hugenoten, de Franse pro-

testanten, vatten de uitverkiezing inderdaad in deze zin op. Op de vlucht voor contrareformatoren wisten deze réfugiés dat zij, ook al vertoefden zij in de diaspora, aan Gods hand gingen en verzekerd waren van zijn rechte leiding. Zij hadden niets, huis noch haard, uitgezonderd de predestinatie. Die kon niemand hun afnemen; je was binnen, behouden.

Na de leer het leven. Calvijn trouwt in 1540 met Idelette de Bure en vindt met haar geluk. Verder smaakt hij het genoeg dat zijn magnum opus, de *Institutio religionis christianae* (in 1536 te Bazel voltooid) – in het Nederlands *Onderwijzing in de christelijke religie* – gunstig wordt ontvangen. Met dit boek probeert Calvijn gelovigen 'te hergroeperen naar het voorbeeld van het bijbelse verbondsvolk'. De *Institutie* geldt als standaardwerk van de calvinistische reformatie.

Stadsreformatie

Naast de uitverkiezing en de *Institutie* moet een derde facet worden genoemd: de stadsreformatie. Calvijn was een stadsmens. Hij vestigde zich definitief in Genève in september 1541. Dit werd de moeilijkste periode van zijn leven. Met de raden van de stad boterde het niet altijd en er waren botsingen tussen het *magisterium* (het college van predikanten) en de *magistraat* (het bestuurlijk en ambtelijk apparaat). Calvijn verdedigde de zelfstandigheid van de kerk tegenover de overheid en hij had zijn handen vol aan de organisatie van vluchtelingenwerk, het komen en gaan van (im)migranten in de stad, die toen zo'n twaalfeneenhalfduizend inwoners telde. Een paar jaar voor zijn dood ontving Calvijn de begeerde titel van 'burger van Genève'. Ook wilde hij zijn boodschap uitdragen. Daartoe stichtte hij met zijn vriend en collega Theodorus Beza in Genève de *Academie*, een denktank avant la lettre, die van groot belang is geweest voor de verspreiding van zijn ideeën. Europa zou weliswaar kennismaken met Calvijns gedachtegoed en met de 'calvinist'.

Prof. Jurjen WIERSMA is titularis leerstoel Systematische Theologie aan de Universitaire Faculteit voor Protestantse Godgeleerdheid te Brussel

**De redactie van Kerkmozaïek
en de medewerkers van het synodebureau
wensen u aangename Adventsdagen
en een prettige Kerst !**

Colofon

Verantwoordelijke uitgever
Dr. Guy Liagre

Redactieteam

Judith van Vooren
Bea Smetryns-Baetens
Steven Fuite
Ernst Veen
Dick Wursten

Redactieadres:

Marsveldstraat 5 - 1050 Brussel
tel.: +32-(0)2-511 44 71
fax.: +32-(0)2-511 28 90
E-mail: kerkmozaiek@vpkb.be

Web-site Internet:

<http://www.protestanet.be/VPKB>

Prijzen Kerkmozaïek

- Individueel abonnement: 15,00 Euro
- Groepsabonnement: 12,50 Euro (vanaf minimum 5 exemplaren naar éénzelfde adres)
- Steunabonnement: 20,00 Euro

Storten

kan op rekeningnummer 068-0715800-64 van de Verenigde Protestantse Kerk in België, Marsveldstraat 5, 1050 Brussel.

De redactie behoudt zich het recht voor om bepaalde artikels niet te publiceren, indien nodig in te korten en/of redactioneel te bewerken. Zij is niet verantwoordelijk voor de inhoud van de artikels en slechts ten dele voor de stijl.

Organisaties en tijdschriften, niet behorend tot de VPKB, die artikelen uit het maandblad Kerkmozaïek geheel of gedeeltelijk wensen over te nemen of te bewerken, dienen dit schriftelijk aan te vragen op het redactieadres.

Sluitingsdatum volgende Kerkmozaïek : **5 december 2007**